

Kev Nthuav Lus

Txoj kev sib nrauj yog ib txoj kev mob siab thiab nyuab siab, tiam sis yog koj to taub cov kev sib nrauj thiab cov kev txwv ntawm txoj kev sib nrauj, ces cov kauj ruam yuav tsis nyuab npaum twg. Nws yog peb cov Kws Txiaiv Txim Tsev Neeg Plaub Ntug txoj kev vam tias phau ntawv no yuav pab kom koj muaj kev to taub txog cov kauj ruam thiab pab kom koj muaj cov tsyw yim thiab hom phiaj tsim nyog kom nyiaj dhau koj txoj kev sib nrauj. Txoj kev sib nrauj yog “txij nkawm nyias mus nyias” los yog “kev nyias mus nyias.”

Cov kev txww

Minnesota txoj kev sib nrauj yog ua raws txoj kev ntseeg tias “tsis tag txhaum thiaj nrauj,” txhais taus tias yuav pom zoo cia sib nrauj yog tias ib tug ntseeg tias kev ua txij nkawm tsis muaj lawm. Qhov teeb meem tsim txoj kev sib nrauj tsis yog lub ntsiab. Qhov tseem ceeb tsuas yog tias txoj kev ua txij nkawm yuav tsum xaus lawm xwb.

Peb yuav kho tsis tau koj txoj kev puas siab ntsws los ntawm koj txoj kev sib nrauj. Koj yuav tsum to taub tias txoj kev cai tsis yog siv los tsim koj tus txij nkawm. Chav sib hais plaub ntug tsis yog qhov chaw tuaj sib pauj kev chim. Peb yuav tsum txiav txim rau neb raws li cov ntsiab lus tseeb. Feem ntau, txoj cai tsis kheev peb txwv kom them nyiaj rau ib tog vim yog tog tod txoj kev ua phen.

Kev sib hais kom haum

Txoj kev xaus koj rooj plaub ntug kom zoo tshaj yog hais kom sib haum. Muaj kev zoo siab sib faib thiab sib koom tes ces txoj kev sib hais haum no yuav muaj kev txaus siab dua thiab tsis muaj kev sib ntxub heev heev ntawm koj thiab koj tus txij nkawm. Feem ntau kev sib hais kom haum yuav ua hauj lwm zoo dua thiab tsis raug nqi ntau npaum li mus hais hauv tsev hais plaub kim kim. Yog sib hais tsis haum lawm thiab koj yuav tsum coj mus hais hauv tsev hais plaub xwb, peb yuav txiav txim raws tej kev cai uas muaj feem xyuam rau koj thiab koj cov me nyuam. Peb yuav txiav txim raws li tej lus uas muaj nyob hauv lub tsev hais plaub nkaus xwb tsis yog lwm cov lus nyob qhov twg ntxiv li. Vim yog muaj kev txwv tej yam peb ua tau thiab yam ua tsis tau, yog li txoj kev sib hais haum yuav muaj ntau txoj kev taug dua. Nug tus khiav dej num tswj tsev hais plaub kom paub ntxiv txog cov kev pab nrog

mloog ob tog nrog txiav txim. Tus neeg mloog ob tog yog tus neeg kawm los sawv nruab nrab pab koj thiab koj tus txij nkawm kom hais haum siab.

Ntau Yam kev sib txaww

Txhua txoj kev sib nrauj sib txaww. Tej zaum koj txoj kev sib nrauj yuav txaww tus nyob ze ib ncig koj, tus phooj ywg los yog tus txheeb ze txoj kev sib nrauj. Koj xav tsis tau tias yam tshwm sim rau lawv cov kev sib nrauj yuav muaj rau koj tib yam. Cov plaub ntug uas zoo li zoo sib xws tej zaum yuav ua raws cov kev cai sib txaww heev. Vim yog li no, koj yuav tsum mus cuag koj tus kws lij choj kom tau cov tsyw yim thiab cov ncauj lus. Koj cov phooj ywg thiab txheeb ze tsis paub tseeb txog txoj cai thiab koj rooj plaub ntug, yog li ntseeg li lawv cov tsyw yim qhia tej zaum yuav ncuaj koj lawm yav tom ntej.

Nyiaj txiag

Thaum txij nkawm nyias mus nyias, cov nyiaj txiag, cov teej tug muaj nuj nqis thiab cov nuj nqi uas tsim muaj hauv lub neej yuav tsum muab sau ua ke los ntawm neb ob leeg. Txoj cai hais tias koj thiab koj tus txij nkawm neb yog ib khub khwv nyiaj txiag thaum sib yuav ces neb ob leeg muaj cai tau cov teej tug thiab nyiaj txiag khwv tau. Koj yuav tsum qhia tag nrho koj cov nyiaj txiag. Rau feem neeg coob, lub neej hlooov tom qab sib nrauj tag. Vim txoj kev sib nrauj tsis tsim muaj teej tug los yog nyiaj txiag, peb yuav tsum faib cov khoom tsim muaj hauv lub neej ua txij nkawm rau ob lub tsev neeg. Ob lub tsev neeg yuav raug nqi ntau dua ib lub. Yog koj los yog koj tus txij nkawm tsis ua hauj lwm thaum tseem sib yuav, tsim nyog mus nrhiaiv hauj lwm ua. Thaum xav txog kev sib hais haum, koj yuav tsum xav txog tus kws lij choj cov nqi sib hais tiaov log koj rooj plaub ntug. Cov nqi thiab cov plaub ntug coj los hais lawm yuav kim heev. Feem ntau, yog sib hais haum ua ntej mus sib hais hauv tsev hais plaub yuav txoqis cov nqi ntau heev, yog ib yam tsim nyog muab xav txog yog tias koj tsis muaj nyiaj txiag ntau tuaj sib nrauj.

Cov teeb meem

Kev txij nkawm nyias mus nyias muaj feem xyuam nrog plaub Yam teeb meem loj: kev cai tau me nyuam thiab kev xyuas me nyuam, kev yug noj yug haus rau me nyuam, kev yug noj yug haus rau txij nkawm thiab sib faib tej teej tug thiab tej nuj nqis. Tom qab sib hais xaus lawm, tej zaum tseem yuav kom peb hlooov txoj

kev cai tau me nyuam, kev xyuas me nyuam los yog kev yug noj yug haus. Koj yuav tsum to taub txhua yam ntawm koj txoj kev sib nrauj.

Kev cai tau me nyuam

Ob tug niam txiv thiab cov me nyuam yuav tsum koom ib txoj kev kawm ua ntej pom zoo cia nyias mus nyias. Txoj kev kawm yuav pab to taub tias me nyuam muaj kev puas siab ntsws li cas los ntawm txoj kev sib nrauj, thiab tej yam koj muaj peev xwm ua tau kom txoj kev hlooov lub neej tsis txhob ntxiv kev puas siab ntsws heev heev rau lawv. Nco ntsoov, txawm neb txoj kev txij nkawm xaus lawm los neb yeej tseem yog niam thiab txiv rau neb cov me nyuam. Feem niam txiv coob tseem sib faib cov hauj lwm ua leej niam leej txiv rau nkawd cov me nyuam tom qab nyias mus nyias lawm. Kom ua tau li, koj yuav tsum sib txuas lus thiab sib tham thaum txiav txim txog tej muaj feem xyuam rau neb cov me nyuam.

Feem ntau, peb yuav muab tus niam los yog txiv los ua qhov chaw nyob xyuas (kev cai tau me nyuam) cov me nyuam. Tshwj tsis yog muaj ib qhov laj thawj los txwv sjij hawm xyuas me nyuam, peb yuav tso cai rau tus niam los yog txiv xyuas me nyuam kom ntau heev. Peb xyuas txoj kev zoo rau cov me nyuam los txiav txim seb tus twg thiaj tau tuaj cov me nyuam xwb. Feem ntau ib tog yeej yog tog raug mob siab, yog tog ntawd pom tias txoj kev txiav txim “muaj yeej/muaj swb”. Qhov tseeb, tsis muaj tus swb yog pab tiv thaiv tau kom me nyuam muaj txoj kev ruaj ntseg lawm.

Txhua txoj kev sib hais txog kev cai tau saib xyuas me nyuam, peb kom ob tog mus koom txoj kev sib hais nruab nrab ntug kom daws tau qhov teeb meem. Tus neeg mloog ob tog yog ib tug neeg kawm los sawv nruab nrab pab koj thiab koj tus txij nkawm kom hais muaj kev pom zoo tshaj rau cov me nyuam. Muaj txoj kev pom zoo rau kev saib xyuas me nyuam yuav ua rau koj rooj plaub ntug yooj yim dua thiab pab koj cov me nyuam ntau txog neb txoj kev sib nrauj. Yog muaj kev sib tsim txom lawm, lub Tsev Hais Plaub yuav tsis kheev neb mus cuag tus neeg mloog ob tog lawm.

Yog txiav txim tsis tau seb leej twg ua tus mus xyuas me nyuam, ces yuav muab lub caij los soj ntsuam seb leej twg thiaj tsim nyog tau me nyuam, uas yuav raug nyiaj ntau los soj ntsuam ob tog.

Yog muaj kev tsim txom los yog tsis saib xyuas me nyuam los ntawm ib tug niam txiv thaum sib hais cov

plaub ntug nyias mus nyias no ces peb yuav xaiv tib tus neeg saib xyuas (guardian ad litem (GAL)) yog qhov zoo tshaj rau tus me nyuam nrog rau muab qhov chaw rau me nyuam nyob, muab nqi yug noj yug haus rau thiab muab caij rau niam txiv xyuas me nyuam. Tej zaum lub tsev hais plaub yuav xaiv tus GAL yog tias lub tsev hais plaub ntseeg tias qhov teeb meem tam sim no yuav ua teeb meem rau tus me nyuam txoj kev ruaj ntseg los yog tus me nyuam yuav tsis tau tej kev saib xyuas zoo. Tus GAL yuav tsum soj xyuas kom paub tias qhov twg yog qhov zoo tshaj rau tus me nyuam thiab hais kom tau Yam Zoo tshaj rau tus me nyuam. Tus GAL yuav tsum khaws npog zoo cia tej ntaub ntawv, soj xyuas kom txhua Yam Zoo rau tus me nyuam rau lub sij hawm sib hais plaub ntug thiab sau ntawv ceeb toom qhia rau lub tsev hais plaub txog cov zoo rau tus me nyuam. Yog xaiv tau tus GAL lawm, koj yuav raug them nqi rau lawy cov kev khai dej num.

Kev yug noj yug haus rau me nyuam

Ntxiv rau txoj kev hlub tshua koj cov me nyuam thiab pom lawv ntawu npaum li ntaw tau, koj txoj hauj lwm loj tshaj plaws tam li leej niam leej txiv yog yug noj yug haus rau koj cov me nyuam tom qab sib nrauj tag. Kev yug noj yug haus tseem ceeb tshaj lwm cov nuj nqis los yog lwm cov nyiaj txiag uas koj tseem yuav tau them. Ob tug niam txiv tib si yuav tau yug noj yug haus rau cov me nyuam, tiam sis tus niam txiv uas tsis nrog cov me nyuam nyob ua ke yog tus yuav tau them nws feem tuaj mus yug noj yug haus rau cov me nyuam. Qhov no txhais tsis tau tias tus niam los yog txiv nyob nrog cov me nyuam tsis them nqi yug noj yug haus lawm.

Minnesota muaj cov kev cai yug noj yug haus rau me me nyuam uas peb yuav tau ua raws. Tej zaum koj cov phooj ywg thiab txheeb ze twb muaj kev sib nrauj ntawu xyoo dhuu los lawm los yog sib nrauj hauv lwm lub xeev thiab tau nqi yug noj yug haus ntawu dua los yog tsawg dua li peb cov kev cai. Qhov nqi yug noj yug haus rau koj tus me nyuam yuav yog nyob ntawm tus niam txiv uas raug them qhov nyiaj hli thiab seb koj tus me nyuam txoj kev ncua zooli cas raws li cov kev cai uas tsim los hauv lub Xeev. Yeej hloov tau tus nqi tiam sis koj yuav tsum tau muaj pov thawj qhia tias qhov hloov tus nqi puas tsim nyog raws li txoj cai tiag.

Kev Yug Noj Yug Haus Rau Txij Nkawm

Peb pom tias tej cov kuj tsim nyog tau yug noj yug haus rau tus txij nkawm thiab. Zoo xws li yug noj yug

haus rau me nyuam, peb muab ob yam los xav txog: ib tog txoj kev ncua thiab tog tod qhov peev xwm yuav them taus. Tus txij nkawm uas thov nqi yug noj yug haus yuav tsum muaj pov thawj qhia tseeb rau hauv tsev hais plaub. Txoj kev yug noj yug haus rau txij nkawm no yug tau tus poj niam los sis tus txiv tib si, nyob ntawm sib yuav tau pes tsawg xyoo thiab lwm cov tsum nrog, yuav yug ib txhis los yog ib ntus xwb.

Sib Faib Teej Tug

Raws li Minnesota txoj cai, peb yuav tsum faib tej teej tug thiab cov nuj nqis kom “sib luag thiab muaj nqis sib npaug.” Ntau Yam Xws li nqi yug noj yug haus rau me nyuam, kev sib txeeb me nyuam, kev yug noj yug haus rau txij nkawm ua rau kom peb faib tej teej tug tsis sib luag (tiam sis yeej muaj nqis tib Yam). Peb yuav tsis faib tej teej tug uas tsis yog ob leeg tsim muaj hauv lub neej ua txij nkawm.

Kws Lij Choj Cov Nqi

Peb yuam kom tau ib tog them ib txhia los yog tag nrho tus kws lij choj cov nqi rau ob leeg. Peb ua li no kom pab tau ob tog muaj peev xwm tau kws lij choj pab sib npaug zos. Peb tsis yog pom zoo kom txhua tus them cov nuj nqis, peb yuav tsum xub xyuas seb leej twg muaj peev xwm them taus dua.

Koj tsis txhob ruaj siab tias peb yuav tsis kom them cov nqi. Vim yog li no thiab vim yog cov nqi no yuav nqus tag cov teej tug muaj nqis lawm, txhua tus (cov tog niam txiv thiab cov kws lij choj) yuav tsum sim sib hais kom haum yuav txuag tau nyiaj txiag tshaj plaws.

Tsis txhob sau ntaww mus rau tus txiav txim koj rooj plaub ntug

Peb tsis muaj cai nyeem tej ntaww uas muaj cov lus tseeb los lus liam txog koj rooj plaub ntug, los yog tham nrog koj los yog koj tej phooj ywg/txheeb ze hauv xov tooj. Yog muaj tej Yam peb yuav tsum paub txog, teem sij hawm mus sib hais thiab xa cov ntaub ntaww thov kev sib hais.

Xav Kom Tsim Nyog

Koj yuav chim yog tias koj npaj siab kom “yeej” txhua Yam. Tsis tshua muaj ob tog neeg yuav zoo siab rau cov kev cai txiav txim li. Txawm txiav txim zoo tshaj plaws los ob tog neeg yeej tseem tsis txaus siab qees. Txhawb kom koj tus kws lij choj npaj koj rau tej kev yuav tsim nyog tshwm sim.

Sib txuas lus nrog koj tus txij nkawm/tus txij nkawm dhau los lawm

Tsuav muaj me nyuam tsum nrog xwb ces koj thiab koj tus txij nkawm yeej yuav tau ua hauj lwm ua ke. Koj cov me nyuam yuav muaj kev puas siab puas ntsws txog qib uas koj thiab koj tus txij nkawm nrauj lawm sib txuas lus tsis taus los yog tsis sib koom tes li.

Nrhiav kev pab rau koj txoj kev puas siab ntsws

Thov tswj tiag kom txhob muaj nplua taws thaum sib hais. Koj txoj kev chim siab, mob siab thiab txoj kev raug kev tsim txom siab ntsws peb yeej to taub, tiam sis cia li nplua taws ua lwj liam hauv tsev hais plaub yam tsis tsim nyog yuav cuam tshuam koj txoj kev peev xwm qhia rau peb tej Yam peb xav hnov txog. Yog koj ua heev, nplua taws los yog nyuab siab heev thaum sib nrauj, mus cuag kev pab txhawb zog siab. Ib tug kws pab txhawb zog siab yuav pab tau koj thiab koj cov me nyuam kom nyiaj dhau lub sij hawm nyuab heev no thiab pab tau kom txhob muab kev chim los ua kev tsis zo.

Txhawb thiab hais kom tuaj xyuas (sij hawm sib xyuas)

Yog koj yog tus niam txiv tau me nyuam thiab lub tsev hais plaub txiav kom cia me nyuam rau tus niam txiv tod xyuas, koj muaj txoj luag num yuav tsum txhawb kom nws tuaj xyuas me nyuam. Koj yuav tsum ua tshaj qhov uas txav deb thiab cia me nyuam ua tus txiav txim. Txhawb kom koj cov me nyuam kam koj tus txij nkawm koj nrauj lawm tuaj xyuas heev kom sib ncawg. Tsis txhob siv txoj kev txhawb thiab siv lub sij hawm xyuas me nyuam ua kev sib hais los yog sib khom nrog tus txij nkawm. Tiam sis yog muaj kev puas hlwb, kev quav dej caw, kev tsim txom los yog lwm Yam tshwm sim tuaj es koj xav tias yuav tsis ruaj ntseg rau koj cov me nyuam nrog tus txij nkawm koj nrauj lawm, nrhiav tswv yim pab kom paub yuav ua li cas.

Muab caij rau koj cov me nyuam

Txoj kev koj thiab koj tus txij nkawm coj rau txoj kev sib nrauj yuav muaj feem xyuam rau koj cov me nyuam. Yog koj sib ceg thiab sib ntaus, lawv cov teeb meem thiab kev puas siab ntsws haj Yam yuav loj tuaj ntxiv. Coj cuj pwm kom tsim nyog ces koj yuav pab tau koj cov me nyuam dim ib txoj kev nyuab siab tshaj plaws hauv lawv lub neej.

Xeev Minnesota

Phau Ntawv Qhia Pej Xeem

**Los Ntawm Cov Neeg Txiat
Txim Ntug Rau Tsev Neeg**

Tej yuav tshwm sim...

KEV SIB NRAUJ

hauv Minnesota

Manifesto Continere (Gerald B. Keane, esq.), uas yog Sarasota
County Bar Association lub Florida Twelfth Circuit Family
Division Judges tso cai luam tawm.

Tej Yuav Tshwm Sim...Kev Sib Nrauj hauv Minnesota - Hmong